

El camí vell de Caimari a Lluç

Paratge natural de la Serra de Tramuntana

Govern de les Illes Balears

Conselleria de Medi Ambient
i Mobilitat

Obra Social "la Caixa"

CATALÀ

Camí vell de Caimari a Lluc

Això era i no era...

El puig de n'Escuder, es Cavall Bernat, es Còdol d'en Seda, el Salt de la Bella Dona, el coll de sa Batalla..., són topònims que ens remetran a històries i llegendes i que descobrirem pujant a Lluc des de Caimari. Contarelles plenes de curiositats que, amb el pas del temps i trameses oralment, han perdut rigor però han guanyat, i molt, en fantasia i imaginació populars; contarelles que formen part del patrimoni cultural del Paratge natural de la Serra de Tramuntana i que ens ajuden a entreveure alguns capítols de la nostra història.

Dificultat: mitjana.

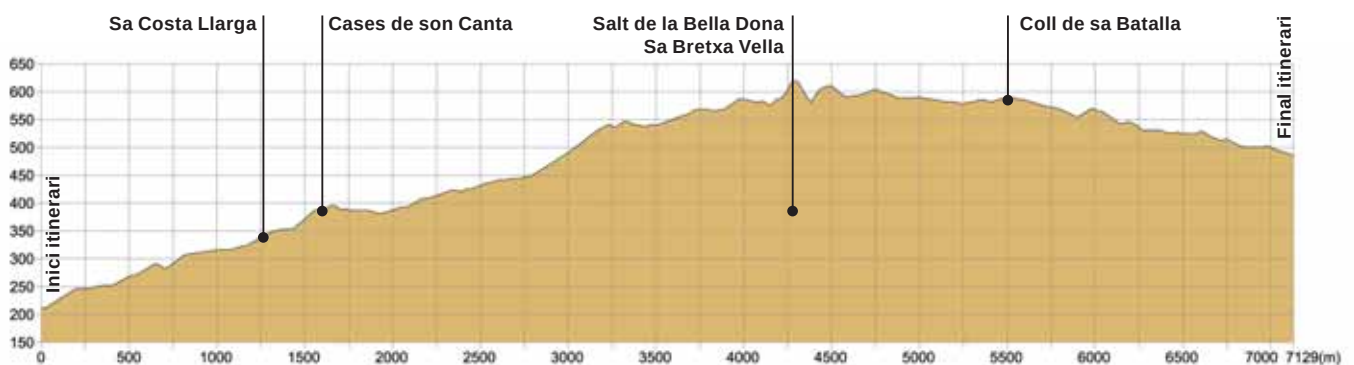
Distància per recórrer: 7,12 quilòmetres (només anada).

Durada: 2 hores.

Iniciam l'itinerari a la carretera d'Inca a Lluc, Ma-2130, a la primera volta que hi ha uns 300 metres passat Caimari, al punt quilomètric 7,2.

Aquí trobarem una esplanada, és el mirador de ses Rotes, on podrem deixar el cotxe i començar a peu la pujada per un camí sense asfaltar.

Està ben senyalitzat.

Santuari de Lluc (Foto: Sebastià Torrens).

1. Ses Rotes i el puig de n'Escuder.

L'existència d'aquest camí està documentada al segle XIII i es pot suposar que formava part de la xarxa viària musulmana. De fet, els Sayt, descendents de musulmans esclavitzats, apareixen documentats a l'arxiu de Lluc com a experts autors de camins. L'increment progressiu del nombre de pelegrins que utilitzaren aquest eix viari, després de la troballa de la Mare de Déu, el converteix en un dels més ben documentats de Mallorca.

El nostre punt de partida és el mirador de ses Rotes, des d'on es contempla un dels més bells espais marjats de l'illa, ses Rotes de Caimari, declarades Bé d'Interès Cultural. El seu origen es troba en el fort increment de població que es produí durant el segle XIX. Amb la pressió demogràfica, sorgí una nova fam: la fam de terres. S'havia d'eliminar el bosc, la garriga, arribar fins al racó més amagat de terra, construir més marjades, i rompre la terra, per prima i pedregosa que fos. Precisament d'aquesta idea de rompre, de *roturar* la terra, sorgeix la paraula i el significat de *rota*: terra rompuda i posada en condicions de cultiu. Les parcel·lacions d'aquestes terres varen permetre als caimariencs accedir a la condició de petits propietaris.

El puig de n'Escuder, situat davant nostre, és l'escenari de narracions populars en què es fon la història amb la ficció. Segons una antiga llegenda, la verticalitat i l'alçada que assoleixen les parets d'aquest puig haurien estat aprofitades per construir al cim una fortalesa d'àrabs. Es conta també que un missatge jovenet i enginyós aconseguí enganyar i derrotar un tropell d'àrabs, els quals, un per un, s'haurien tirat des de dalt del puig dins grans alfàbies. Diuen que encara queden restes de tests romputs... Una altra versió narra que durant la darrera fase de la conquesta catalana un grup islàmic ofería resistència als conqueridors fins que, evidenciada la derrota, optà pel suïcidi col·lectiu abans de rendir-se a l'enemic.

Ses Rotes i el puig de n'Escuder (Foto: Sebastià Torrens)

2. Es Cavall Bernat o sa Filosa de la Mare de Déu

Poc després d'haver començat a caminar, s'alça a mà dreta, entre el camí i la carretera, un penyal més o menys punxegut, es Cavall Bernat. Aquest nom també apareix en altres indrets de l'illa i sempre es refereix a penyals més o menys punxeguts. La forma fàl·lica que tenen en comú n'explicaria l'origen, deformació d'un antic *carall armat* que, eufemísticament, hauria derivat a la forma actual.

Violeta de penyal (Foto: Gràcia Salas)

Ginesta (Dibuix:
Vicenç Sastre)

El nom alternatiu de sa Filosa de la Mare de Déu s'associa a la llegenda que contava com la Mare de Déu filava per aquella zona i quan sentia que s'acostaven els pelegrins corria a amagar-se a les coves del puig de n'Escuder. Una vegada va fugir tan ràpid que va deixar la filosa dreta on estava i, en tornar, en lloc de la filosa hi va trobar aquest penyal.

Cavall o filosa, en aquest penyal ens podem fixar en dos endemismes, la violeta de penyal (*Hippocrepis balearica*) i la ginesta (*Genista majorica*), ambdues amb flors grogues i pertanyents a la família de les lleguminoses i que troben en les parets verticals protecció contra els herbívors.

3. Es Còdol d'en Seda o es Pedrolí del Gegant

Poc més amunt, sota un redol d'alzines ombrívoles i al costat del camí, destaca una gran roca coneguda com a Còdol d'en Seda. Possiblement per la seva forma rodona s'ha dit des d'antic que es tractava d'un macolí que algun gegant s'espolsà de la sabata.

Segons una antiga tradició, els pelegrins, quan passaven per aquí, tiraven entre una i cinc pedretes en un forat que té a la base i si l'endevinaven volia dir que tindrien bona sort.

Còdol d'en Seda
(Dibuix: Vicenç Sastre)

4. Sa Costa Llarga o ses Passes de Gegant

Sa Costa Llarga o ses Passes de Gegant (Foto: Gràcia Salas)

Més amunt, després d'haver provat sort as Còdol d'en Seda, travessam la carretera de Lluc i començam a pujar sa Costa Llarga. Val la pena aturar-nos per a contemplar la bellesa de l'empedrat del camí primitiu, alhora que descansam durant la pujada. A l'empedrat criden l'atenció, per les seves dimensions, les ratlletes, unes pedres llargues col·locades de biaix que permeten evacuar l'aigua de pluja que baixa pel camí, minimitzant-ne l'acció erosiva. Els esglaons del camí estan molt separats, i per això alguns l'anomenen ses Passes de Gegant.

Rotlo de sitja (Foto: Gràcia Salas)

Si aixecam la vista, veurem el puig de n'Ali, topònim de l'època musulmana. Fa 1.037 metres d'alçària.

Al final de sa Costa Llarga trobam les cases de Son Canta, que antigament es va dedicar a l'explotació de l'olivar. Davallam uns metres fins a arribar a l'àrea recreativa de sa Coveta Negra, passam per davall un pont i continuam pujant, ara per dins el bosc. Una de les activitats més característiques i tradicionals que es desenvoluparen als boscos de la Serra i de la qual aquí podem veure alguns vestigis va ser l'obtenció de carbó vegetal. Aquest carbó constituïa la principal font energètica d'aleshores i una importantíssima font d'ingressos per a les finques de la Serra. Els carboners del terme bastiren sitges dins els nostres boscos fins a mitjan segle XX, quan, perduda la batalla contra els nous combustibles, els carboners abandonaren definitivament els ranxos.

5. Sa Llangonissa i sa Bretxa Vella

Seguim fent camí per sa Llangonissa, anomenat així per la forma que té el traçat, fins a arribar a sa Bretxa Vella. Aquest és un pas agosarat obert amb barrobins a principi del segle XVIII per evitar el perillós pas des Grau. Per obrir sa Bretxa, s'hi destinaren més de quatre-cents jornals i alguns quintars de pólvora (cada quintar correspon aproximadament a 41,6 quilos).. S'hagueren d'aixecar bastiments encinglats i marges espectaculars, construïts amb argamassa.

Sa Bretxa Vella (Foto: Gràcia Salas)

6. El Salt de la Bella Dona

Font des Guix (Foto: Gràcia Salas)

El Salt de la Bella Dona penja, esglaiador, sobre un fons impressionant dins el qual discorre el torrent des Guix o de Comafreda després de passar sa Bretxa Vella.

Aquí sorgeix la llegenda indubtablement més famosa, i potser la més antiga de totes les que ens acompanyen en aquest camí de pelegrinatge: un carboner és enganat per un personatge malvat (identificat per alguns com el dimoni) que pretén la seva esposa, la qual tanmateix el rebutja. En venjança, el pretendent aconsegueix convèncer el marit sobre la infidelitat de la dona, que n'ignora tota la trama. La ràbia i la gelosia mortifiquen el marit fins al punt que decideix matar la dona tirant-la per aquest precipici, ran del camí, que precisament pren el nom de Bella Dona, remarcant amb aquest adjectiu, més que la bellesa, la qualitat espiritual de la víctima innocent. El marit segueix cap a Lluç i hi arriba a la sortida del sol, quan toquen missa primera. Quan entra al temple, quina no és la seva sorpresa quan hi troba la seva dona sense cap ferida ni trau!

A partir d'aquí el pinar cedeix el protagonisme a un espès alzinar per dins el qual el camí ens porta en suau davallada fins a la font des Guix, que raja aigua fresca, encara que no potable, i que té un gust que fa honor al seu nom.

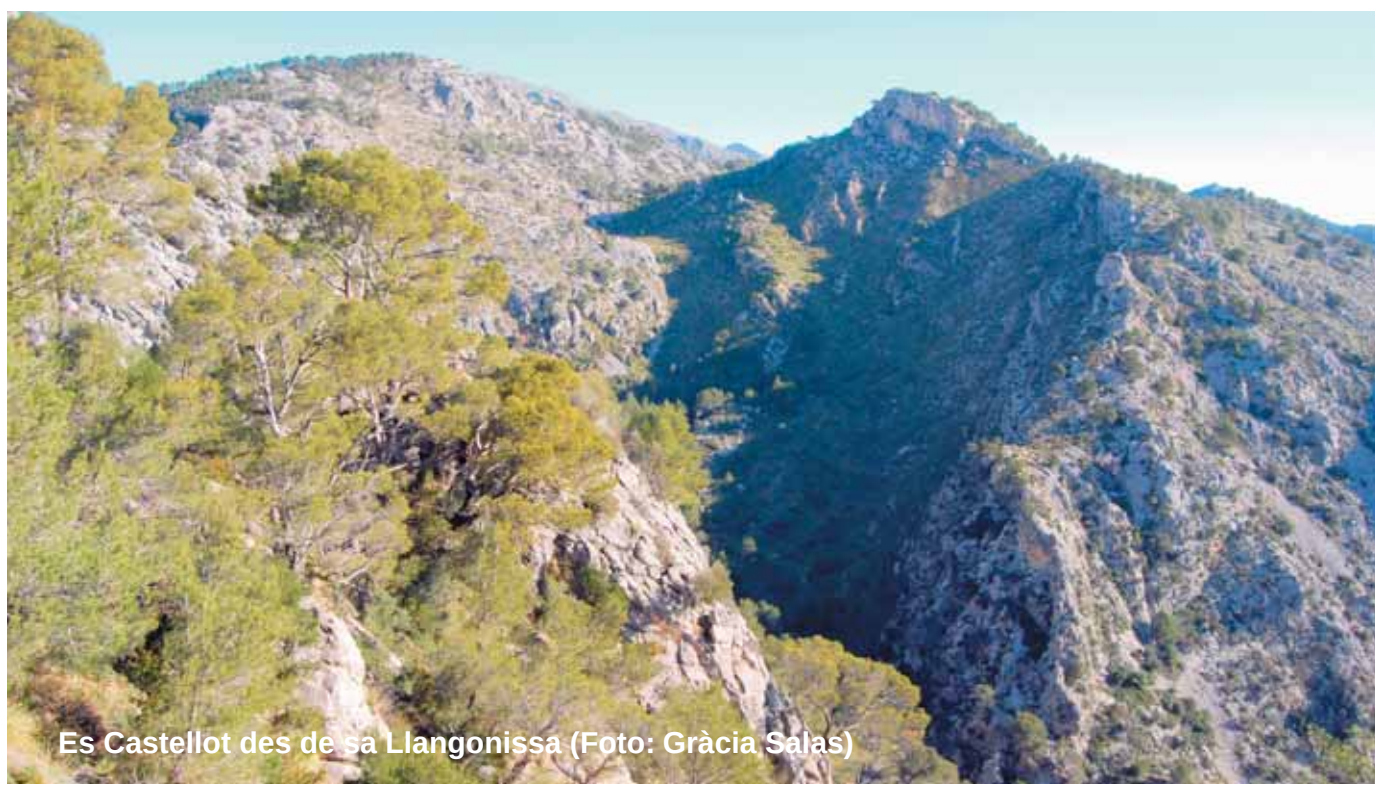
7. El coll de sa Batalla

Arribam a la carretera i passam el torrent de Comafreda per un pont que dóna accés a una esplanada on hi ha una estació de servei.

Segons la història, el coll pren el nom d'un episodi que succeí a començament del segle XVII. Aleshores, una bona part de la població patia fams contínues, era castigada per la pesta, es veia ofegada pels impostos i estava sotmesa a lluites i tensions socials. Aquest context era ben propici perquè aparegués el bandolerisme. La inseguretat i els crims augmentaren escandalosament i la repressió i la por campaven pertot arreu. Eren peça clau d'aquest entramat els bandejats de la colla de Selva, un poderós escamot criminal. L'any 1618 topà amb les forces de la justícia i fou derrotada, precisament, en aquest indret. El combat acabà amb l'empresonament de catorze bandolers, alguns posteriorment executats.

Un altre possible origen del nom fa referència al so del batall de les campanes de Lluc, que el pelegrí sentia per primera vegada quan arribava a aquest coll. Just passat el coll, continuam cap a la urbanització des Guix i ens fixam en un indicador de fusta que marca un GR. Per un tram del camí de carro, asfaltat fa pocs anys, començam el descens cap a la vall de Lluc, que veurem en poc temps.

...i el qui no ho cregui, que ho vagi a cercar...

Es Castellot des de sa Llangonissa (Foto: Gràcia Salas)

